

Grønland har en plan

Grønland har en plan

SLÆDETUR Engang imellem skifter børnene og medarbejderne på Uummanaq Børnehjem deres hjem ud med hundslæder. På de næste sider bringer vi billeder fra deres slædetur. Grønlands Selvstyre har vedtaget planen 'Tryk Barndom 2010' for at give alle børn en god barndom. 'Det er vi nødt til', siger socialministeren. Et godt initiativ mener både tre erfarne socialarbejdere og pædagogernes fagforening. Planen kan dog kun lykkes, hvis der kommer flere medarbejdere

GRØNLAND

Der er ingen vej udenom

Grønlands selvstyre bruger 25 millioner på at få sunde og trygge børn. 'Det er vi simpelthen nødt til, ellers kan samfundet ikke hænge sammen', siger socialministeren, der har pengene, men mangler socialpædagogerne

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Foto: Tiina Itkonen

Der er ingen vej udenom. Vi er nødt til at gøre noget. Så klart udtrykker socialminister Maliina Abelsen fra det venstreorienterede parti Inuit Ataqatigiit sig på spørgsmålet om, hvorfor Selvstyret i budgettet for 2010 har bevilget 25 millioner kroner ekstra til børnene. Pengene skal lægges oven i det normale børnebudget, som i forvejen er stort. Ekstrabevillingen skal bruges på at gøre en særlig indsats.

– Vi er fuldstændig overbevist om, at hvis vi ikke gør noget, så har vi ikke fremover et bæredygtigt Grønland. Vi har – i lighed med Danmark – en befolkningsudvikling med flere og flere ældre. Det betyder, at de børn og unge, der skal føre samfun-

det videre, skal være robuste. Hvis vi bare taber 10 procent, kan samfundet ikke hænge sammen. Det kræver et langt sejt træk, hvis vi skal have et bæredygtigt samfund om 10, 15 og 30 år, siger hun.

Hvis der ellers er politisk enighed om det, vil der også de efterfølgende år blive brugt tilsvarende summer på at give alle børn i Grønland en tryk og sund opvækst. Regeringen har allerede afsat pengene.

Der bliver tilsyneladende rigelig brug for den særlige bevilling. For halvandet år siden offentliggjorde SFI (Det nationale forskningscenter for velfærd) undersøgelsen 'Børn i Grønland' af Else Christensen. Den viser, at selv om de fleste børn i Grønland har det godt, så er der et relativt stort mindretal af børn og unge, som mistrives. Således har 15 procent af pigerne og hele 25 procent af drengene i skolealderen trivselsproblemer. Der er ikke den store forskel i trivslen blandt børn fra byer og bygder, og der er ikke forskel de fire kommuner imellem.

Det er blandt andet tale om børn, som er uden for kammeratskabet, som hverken er glade for livet eller for skolen. Børn, der udsættes for seksuelle overgreb og for vold. Børn, der har forældre med misbrug. Og der findes børn helt ned til otte-ni års alderen, der sniffer lim eller tager andre stoffer, og som er kriminelle. Og man kan se små børn, der burde ligge trygt i deres senge hjemme hos forældrene, flakke rundt om natten.

Tryk barndom

Det er disse problemer, Selvstyret håber at komme til livs. Sammen med de 25 millioner har regeringen netop vedtaget den plan, som skal ændre på børnenes forhold. Planen hedder 'Tryk Barndom 2010', og den politiske målsætning er at give alle børn en tryk og god barndom.

Syv arbejdsgrupper har gennemgået de forskellige områder for børn og unge, og har peget på de ting, som kunne være med til at formindske omsorgssvigt af børn og unge og forbedre familiernes trivsel. Herefter har en styregruppe prioriteret blandt alle forslagene, og mange, mange projekter har fået penge. Der er således brugt relativt mange penge på at skabe væresteder for børn og unge og på sommeraktiviteter for de børn, der ikke kommer på ferie.

Desuden er der indgået en aftale med Unicef, der over en femårig periode putter 10 millioner i

arbejdet for børnene og ansætter to medarbejder i Grønland til at føre projekterne igennem. Organisationen skal især bistå Selvstyret med at få dele af 'Tryk Barndom 2010' ført ud i livet.

Langt oppe på dagsordenen står ønsket om at skabe en holdningsændring i samfundet, så alle, både kommuner, erhvervsliv, institutioner og private, føler et socialt ansvar for at give børn og unge en god barndom. Desuden skal lovene justeres, så børns retssikkerhed bliver skrevet ind i den grønlandske lovgivning.

– Målet er at skabe gode opvækstvilkår for alle børn og unge og dermed forebygge, at børn anbringes, siger Maliina Abelsen.

Til sammenligning bliver omkring syv procent af børnene i Grønland anbragt, mens det kun er en procent i Danmark.

– Hvor vi før i tiden arbejdede 100 procent på akutbehandling, så ønsker vi fremover at vende udviklingen til at blive mere orienteret mod at tage fat der, hvor det på lang sigt kan ændre noget på tingene. Hvad skal der eksempelvis til for at klæde familierne på, så de kan give børnene en tryk barndom? Vi skal huske at fokusere bag om problemerne.

Mangler hænderne

I planen 'Tryk Barndom 2010' står det også højt på dagsordenen, at regeringen ønsker at styrke indsatsen over for børn og unge i udsatte familier. Her har man lyttet meget til resultaterne i SFI's

undersøgelse og vil sætte aktivt ind for at bryde det, som i planen bliver kaldt 'den sociale arv'.

Pengene til at forbedre forholdene for anbragte børn og unge er der, men man mangler hænder til at løse opgaven, fortæller Maliina Abelsen.

– Vores største udfordring er nok at tiltrække medarbejdere til området. Vi har gode indsatsområder, der ville være fantastiske at sætte i gang, fordi de virkelig ville ændre på noget. Men vi mangler de medarbejdere, som kan føre planerne ud i livet.

Maliina Abelsen fortæller, at man for eksempel har afsat penge til at etablere en skærmet døgninstitution for udadreagerende unge, så de får et tilbud, der er målrettet deres behov, og ikke som nu, hvor de bliver opbevaret sammen med voksne mennesker.

– Men vi kan ikke skaffe pædagoger, siger hun og forklarer, at man prøver at styrke området ved at give relativt mange penge til både efter- og videreuddannelse af medarbejdere og kurser til uddannede. Men der mangler katastrofalt mange uddannede medarbejdere.

– På institutionerne bliver der trukket store vekslers på de medarbejdere, som har en pædagogisk uddannelse. Medarbejdersituationen på hele døgninstitutionsområdet viser, at mange ting er svære. Hvis det for eksempel kun er to medarbejdere ud af et personale på 10, der har en uddannelse, er det svært at lave en faglig behandling, siger Maliina Abelsen. ■

OPLEVELSER Naturen betyder meget for Børnehjemmet Ummannaq, der bruger den til fangst, fiskeri, vandreture og så det, som Nordgrønland er kendt for: hundslædekørsel

Fællesskaberne skal genskabes

I rapporten 'Tryk Barndom 2010 – strategi for en særlig indsats på børneområdet 2010' er en holdningsændring i samfundet sat højt på dagsordenen. Alle skal tage et ansvar for børnene, og realistiske rollemodeller, for eksempel hverdagens helte, skal hjælpe med at vise vejen til et godt liv for familier og børn. Og det kan lade sig gøre, for sådan var det i gamle dage i Grønland.

'Det er ikke mange årtier siden, at både det kollektive og det individuelle ansvar var meget stærkt i samfundet, og alle i højere grad var ansvarlige for 'alle børn'. Grønland kan med god grund kigge lidt tilbage og i Selvstyrets navn genskabe det kollektive og individuelle sociale ansvar' (side 3).

Rapporten er udgivet af Departementet for Sociale Anliggender (Isumagin-ninnermut Naalakkersuisoqarfik) under Grønlands Selvstyre (Nanaq) og kan downloades på www.nanoq.gl

SFI-rapport

SFI-rapporten 'Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børn og familiers trivsel' kan downloades på www.sfi.dk

De mest udsatte skal med på vognen

Tre professionelle og meget erfarne socialarbejdere roser socialministeren for planen Tryk Barndom og kommer med gode råd om, at hjælpen skal gives hele vejen rundt og helt derude, hvor der er for få hænder

Af Lone Marie Pedersen, lmp@st.dk
Foto: Tiina Itkonen

Tilsammen har de 79 års erfaring med at arbejde med Grønlands udsatte børn og unge – og med de politiske og faglige forhold, det arbejde har haft. Så deres ord vejer en hel del – både når de uddeler roser til den nye socialminister og Selvstyrets nye kurs over for Grønlands børn, og når de peger på det, der indtil for nylig hed 'store problemer', men nu benævnes 'store udfordringer'.

Torben Alne er 65 år og har arbejdet i Grønland i 37 af dem, heraf de 35 som forstander. Han var med til at starte døgninstitutionen Børnenes Hus i Nuuk, og har uafbrudt været med i alle årene. Og han har også – bortset fra en kortere pause – altid siddet med som fagforeningens repræsentant, når der skulle forhandles overenskomster.

Ann Andreassen er forstander på den formentlig nordligst liggende døgninstitution i verden, Børnehjemmet Uummannaq på den grønlandske vestkyst. Da hun for 25 år siden kom til øen og fandt frem til børnehjemmet, regnede hun med, at det var for en kort bemærkning. Som nyuddannet pædagog ville hun bare se noget andet end Danmark. Men hun har været der lige siden.

Klinisk psykolog Conni Gregersen har boet og arbejdet i knap 17 år med de mest udsatte børn og unge i Grønland. Først som psykolog i hjemmestyret, hvor hun blandt andet havde kontakten til

døgninstitutioner for anbragte børn og unge. Siden 2008 har hun haft selvstændig praksis i Nuuk.

Den lange erfaring har de altså til fælles – og de er også enige om at rose den nye socialminister og den ekstra indsats, der nu bliver gjort for at hjælpe de mest udsatte børn og unge i Grønland med planen 'Tryk Barndom 2010'.

– Jeg oplever virkelig, hun vil gøre en forskel. Og jo mere fokus, der er på at give alle børn en tryk barndom, jo bedre. Børn, der mistrives, er vores store problem, så vi er nødt til at have ekstra midler til at gøre noget. Hvis vi kun snakker, sker der ingenting, siger Torben Alne.

Conni Gregersen er enig og peger på, at mange grønlandske børn mistrives i en grad, som man ikke tidligere har set. Og det kræver et højt fagligt niveau, hvis indsatsen skal batte noget:

– Fagligheden i det pædagogiske arbejde er kernen, hvis det skal lykkes at rette op på børnene, mener Conni Gregersen.

Ud i alle kroge

Ann Andreassen og Conni Gregersen opfordrer begge til, at der virkelig bliver taget fat om de helt grundlæggende problemer – de helt basale forhold, der skal til for at understøtte en familie.

– Samfundet skal være forpligtet til at give tilbud om for eksempel jordemoder, sundhedsplejerske, vuggestuer, dagplejer, aktivitetsrum for unge og så videre. Tilbuddene skal ikke kun rettes mod de sårbare familier, men skal også være til de almindelige familier, så de har mulighed for at dygtiggøre sig, siger Ann Andreassen.

– Det er meget farligere end alt muligt andet, når et barn bliver mishandlet og ikke har det godt. Som ung kan barnet risikere at skade både sig selv og ofte også andre. Det skal man virkelig tage alvorligt, siger hun.

Conni Gregersen er enig, og ifølge hende skal hjælpen helt ud i alle kroge af samfundet – ud i de mindste bygder og mindste byer. Man skal

passe på ikke kun at tænke i storbyer og i at sætte nye projekter i gang.

– Man skal tilføre energi til lokalsamfundene, fordi det er her – i skolen, hos politiet og hos sundhedsvæsenet – at der virkelig bliver arbejdet. Og her er problemet ofte, at de hver især kun har to hænder, og det er for lidt til at løse opgaven, siger Conni Gregersen.

Det er godt, at planen 'Tryk Barndom 2010' vil skrive børnenes retssikkerhed ind i den grønlandske lovgivning, og at Selvstyret også vil gøre en del for at ændre på samfundsholdninger, så alle i samfundet – både erhvervsliv, kommuner, institutioner og private – tager et fælles socialt ansvar og hjælper udsatte, mener hun og peger på de store ændringer, der er sket i det grønlandske samfund, som en hovedårsag til stigningen i antallet af udsatte børn og unge.

Husk de allersvageste

Og så løfter hun pegefingern: For man skal også huske på at tilrettelægge tilbud, som er målrettet de allersvageste. De vil sjældent få gavn af for eksempel aktivitetssteder, selv om de er rettet mod udsatte børn og unge, simpelthen fordi de er for svage til at bruge tilbuddet.

– Hvis ikke de mest udsatte kommer med på vognen, så nytter det ikke så meget, for uadreagerende unge udgør en stor trussel for hele samfundet, siger hun.

– Der er tale om meget udsatte børn og unge, der er vokset op uden den helt basale omsorg, som er nødvendig for, at et barn kan opbygge sin egen personlighed. Det kræver stor faglighed at nå den gruppe, og det tager lang tid at få børnene på fode og ind i samfundet, siger Conni Gregersen.

Det er en meget langsommelig proces at få alle med, og det kan være svært at skabe forståelse for, at der ikke findes hurtige og nemme løsninger.

– Hvis det skal lykkes at skabe en holdningsændring hos alle i samfundet må man tage sig tid til at strikke sokker til hver enkelt fod, siger Conni Gregersen

Lønnen halter

Men – for der er ikke bare ét, men flere store men'er – der er nogle alvorlige problemer at kæmpe med, der ikke handler om den socialpædagogiske hverdag og praksis, men om rammerne for den. Og de er ikke i orden – så langt fra endda.

Især to problemer går igen, når de tre erfarne socialarbejdere beskriver, hvad der skal til for at få indsatsen over for de udsatte børn til at hænge bedre sammen: Arbejdsforholdene og manglen på uddannet personale.

Og de to ting hænger – ikke overraskende – nøje sammen.

Torben Alne, der altså har siddet med ved forhandlingsbordet ved mange overenskomstforhandlinger, konstaterer, at lønnen på det socialpædagogiske felt halter ganske alvorligt:

– Selv om vi havde et historisk godt overenskomstresultat sidst, er det fortsat sådan, at en nyuddannet socialpædagog får omkring 18.000 kroner om måneden – og det er også under grønlandske forhold en lav løn. Pædagogerne får kun syv procent i pension. Til sammenligning får eksempelvis lærerne 15 procent, siger han.

Der kan drages endnu flere sammenligninger på utilfredsstillende lønforhold for pædagogerne. Vi nøjes med et enkelt: En ufaglært vikar, der har en vagtplan som en pædagog, tjener mere, fordi den ufaglærte får ekstra betaling om natten. Det gør en pædagog ikke.

– Så selv hvis vi hver gang får et historisk godt resultat, så sker der alligevel det, at de andre områder løber fra os, også dem, der har en sammenlignelig uddannelse, siger Torben Alne.

Åndehuller, tak

Det skal også nævnes, at den overenskomst, som blev indgået for to år siden, endnu ikke er trådt i kraft. Medarbejderne kæmper en hård kamp med arbejdsgiverne, det vil sige Selvstyret, for at få dem til at betale det, der er aftalt i overenskomsten. For eksempel at de for hver otte timers nattevagt skal have en times afspadsering.

Og sådanne arbejdsforhold og mangel på anerkendelse slider, bemærker Ann Andreassen. Derfor er det afgørende at puste noget opmuntring ind i hverdagen:

– Det vigtigste er, at der bliver tilført energi til de mennesker, der slider i hverdagen, for det er

hårdt arbejde. Det er skæve arbejdstider, man bruger sig selv som redskab og ofte er der for få hænder til opgaven.

– Der skal være tid til at få grunduddannelse og efteruddannelse. Åndehuller, hvor der bliver fyldt på fagligt, for man skal have megen viden og uddannelse for at kunne arbejde helt konkret.

Hun taler af egen erfaring. I en alder af 50 år, og med en baggrund som både pædagog og terapeut, efteruddanner hun sig løbende.

– Jeg lærer stadig meget, som hun konstaterer.

Conni Gregersen peger på, at den manglende uddannelse også gør arbejdet ekstra hårdt:

– Når man som personale mangler den fornødne uddannelse, skal man bruge ekstra mange kræfter på at løse opgaverne. De ansatte yder en enestående indsats, men det slider, siger hun.

Skal det derfor lykkes at gennemføre den holdningsændring, som Selvstyret lægger op til, skal hjælpen helt ud i lokalsamfundene, mener Conni Gregersen.

– Man skal have blik for, hvordan en ændret holdning kan give ændret adfærd i små samfund, der ofte er lukkede og temmelig rigide over for forandringer. Det kræver stor energi at ændre noget, siger hun.

Belastning for de uddannede

Men en ting er, at det uddannede personale ikke er opkvalificeret nok. Noget andet er, at der slet ikke er nok uddannede socialpædagoger til at klare arbejdet, og hvis medarbejderne ikke har den faglige viden til at håndtere situationen, kan en indsats forværre tingene, fortæller Torben Alne.

Det problem nikker Ann Andreassen genkendende til:

– Arbejdet med udsatte børn og unge kræver stor forståelse og rummelighed. Det er ofte voldsomme ting, som børnene har været igennem, og derfor er det vigtigt, at medarbejderne har de faglige redskaber, der skal til, for at støtte barnet, siger Ann Andreassen.

Og manglen på uddannet personale kan være en stor belastning for de uddannede, der nu er:

– Hvis der for eksempel på en institution kun er én uddannet og fem uuddannede, siger det sig selv, at der bliver trukket urimeligt hårde veksler på den uddannede, påpeger Torben Alne.

De forsvinder

Der bliver ofte diskuteret, om der bliver uddannet socialpædagoger nok, og det spørgsmål kan selvfølgelig diskuteres, mener Torben Alne. Men det er hans umiddelbare vurdering, at der uddannes nok til at dække behovet.

– Problemet er derimod, at mange forlader faget, blandt andet på grund af lav løn og for

TRYGHED Det er altafgørende, at børnene kun møder medarbejdere, der er fagligt kompetente, så de ikke gør børnene fortræd

store arbejdsbyrder. De forsvinder så over i mere lukrative fag, fortæller han.

På hans egen institution har de været rimeligt heldige med at have en stabil og velkvalificeret gruppe, men der bliver også brugt rigtig mange ressourcer på at opkvalificere medarbejderne, både de uddannede og de uuddannede. Således er altid mindst én medarbejder i gang med et efteruddannelsesforløb.

– Vi er normeret til 21 socialpædagoger og har ansat 18. De resterende tre er uuddannede vikarer. Vi er godt kørende i øjeblikket i forhold til de fleste andre, siger han.

– Arbejdet er hårdt både psykisk og fysisk og det giver en del gennemtræk. Men vi er alligevel privilegerede, fordi vi kan få det antal medarbejdere, vi har brug for, siger Torben Alne. ■

Hverdagens realiteter

På hjemmesiden for Børnenes Hus (Meeqqat Illuat) står der:

'Personalenormeringen er én ting, de faktiske forhold er noget andet. I dagens Grønland er det sådan, at der er så stor mangel på pædagoger, at kun halvdel af alle pædagogstillinger i perioder er besat, så på den måde kan man sige, at Meeqqat Illuat er typisk. Når vi annoncerer efter pædagoger, er der meget få ansøgere, og de fleste har ikke de faglige kvalifikationer. I disse perioder har vi dog været heldige med vores vikarer, men vi gør også meget for, at de kan fungere optimalt. De deltager i alle uddannelsessammenhænge, og de får supervision, både af ledergruppen og vores psykolog.'

www.meeqqatgl.com/personalenormering

Børn uden struktur

De børn, der i dag kommer til Børnehjemmet Uummannaq er langt mere skadede end for bare 10 år siden, og det kan være svært at forklare politikerne, hvor meget støtte, der skal til, fortæller forstanderen

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Foto: Tiina Itkonen

Hun er forstander på den formentlig nordligst liggende døgninstitution i verden, Børnehjemmet Uummannaq på den grønlandske vestkyst 600 km nord for polarcirklen. Da Ann Andreassen for 25 år siden kom til øen og fandt frem til børnehjemmet, regnede hun med, at det var for en kort bemærkning. Som nyuddannet pædagog ville hun bare se noget andet end Danmark. Men hun blev.

– Grønland er meget eksotisk. Det er lidt ligesom at komme til månen.

Børnehjemmet er normeret til 27 børn og der er 29 faste medarbejdere, hvoraf mange ligesom Ann Andreassen har været der i årevis. En nærmer sig 50 års jubilæum. Børnehjemmet har et godt ry blandt fagfolk, og det er en eftertragtet arbejdsplads med store faglige udfordringer i et miljø med mulighed for sparring, coaching og undervisning (læs mere i Socialpædagogen nr. 26/2009).

Målgruppen er børn og unge fra 0 til 18 år. I øjeblikket er de anbragte børn og unge mellem 4 og 30 år, og fælles for dem er, at de er så ressourcekrævende, at de ikke kan være i plejefamilier. De fleste af dem kender ikke til at vokse op i et trygt og stabilt barndoms miljø, hvor man kan være barn og udvikle sig som menneske. Tværtimod har de ofte skullet være 'forældre' for deres egne forældre. Det er børn uden struktur, grænser og rammer.

Ann Andreassen kan se, at de børn, der i dag bliver anbragt på børnehjemmet, er mere skadede end for bare 10 år siden, og det tager derfor længere tid at få dem på ret køl.

Unikke personer, individuel støtte

Hun beskriver det på denne måde:

– Forestil dig, at du har en bunke sand, som du hælder ned på jorden. Det vil flyde ud, og snart forsvinde, så du ikke kan bruge det til noget. Men hvis du bygger en kasse og hælder sandet deri, bliver det inden for rammerne. Nu er det dejligt at lege med, og du kan lade sandet løbe gennem fingrene.

– På samme måde skal vi hjælpe børnene med at opbygge rammer og strukturer, så de kan udvikle sig og lære at sætte deres egne grænser. Alle børnene er unikke personer, der skal have en individuel støtte, der passer til ham eller hende, siger hun.

Det kan tage flere år, før barnet har fået opbygget en struktur. Først skal børnene vænne sig til, at der bliver sat rammer op, vænne sig til at kunne slappe af og have tillid til de voksne. Nogle børn er så skadede, når de bliver anbragt, at de den første tid kommer på koloni og projekter væk fra børnehjemmet sammen med et par medarbejdere, før de kan klare at være i et miljø med andre børn.

– De skal lære at blive forankret i sig selv og have tillid til voksne. Lære at knytte bånd til andre mennesker, siger Ann Andreassen.

– Det svære er ofte at forklare politikerne, at selv om barnet klarer sig godt i for eksempel 10. klasse, så har det fortsat brug for støtte. Ligesom børn, der bor hjemme hos deres forældre. De her børn har endnu mere brug for, at vi støtter dem. ■

BARNDOM Alle børn har brug for en opvækst med masser af omsorg og kærlighed. Også dem på børnehjemmet Uummannaq

PÆDAGOGIK Medarbejderne bruger naturen som en del af det pædagogiske arbejde, og der er nok at tage af lige uden for børnehjemmet og 600 kilometer nord for polarcirklen

Ingen steder at bo

Lave lønninger og mangel på boliger gør det svært at holde på det uddannede personale, siger forstander gennem 35 år i Børnenes Hus i Nuuk

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Foto: Tiina Itkonen

Det er et godt initiativ, Grønlands Selvstyre har taget med planen 'Tryk Barndom 2010': Jo mere fokus, der er på at give alle børn en tryk barndom, jo bedre. Børn, der mistrives, er vores store problem, så vi er nødt til at have ekstra midler til at gøre noget. Hvis vi kun snakker, sker der ingenting.

Ordene kommer fra socialpædagog og forstander i Børnenes Hus (Meeqqat Illuat) Torben Alne.

Børnenes Hus er en døgninstitution for de aller mest udsatte børn. Dem, som ikke kan være i enten familiepleje eller på andre døgninstitu-

tioner. Børnenes Hus kan have børnene, indtil de er 14 år. Så skal de videre. Er de hjemlige forhold i orden, kommer de hjem, men mange af dem skal videre til et andet tilbud. Og det bliver så ofte Børnehjemmet Uummanannaq (se interviewet med forstander Ann Andreassen ved siden af).

– Forstanderen der kan noget helt specielt med især de unge piger, lyder Torben Alnes anerkendende ord.

Og det helt specielle er der hårdt brug for, hvis de meget omsorgssvigtede børn skal klare sig, siger han.

Socialministerens gode plan og intentioner kan ikke stå alene. Andre steder i samfundet skal der også arbejdes for børnene, mener Torben Alne, og han peger på tre væsentlige områder: Lønningerne er for lave, der er mangel på uddannede socialpædagoger og en stor mangel på boliger.

Uddannelse og udvikling

Lønningerne og manglen på uddannede socialpædagoger debatteres i en anden artikel i dette

GRØNLAND

Ingen nemme løsninger

Hvis det skal lykkes at skabe en holdningsændring hos alle i samfundet må man tage sig tid til at strikke sokker til hver enkelt fod, siger klinisk psykolog og forfatter

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Foto: Tiina Itkonen

Da Berit var 11 år, bad hun naboen hjælpe sig med at kontakte socialkontoret, så hun kunne flytte hjemmefra. Hendes stedfar var ofte vred, og han gjorde hende ondt på mange måder, både fysisk og psykisk. Han udøvede vold og seksuelle overgreb, og en gang bortførte han hende. Berit anede ikke, hvor hun var – hun var bange, allermost var hun bange for, at stedfaderen ville gøre alvor af sin trussel om at dræbe hende. Berit ønskede at beskytte sin lillebror og håbede, at han også ville komme hjemmefra, når nu kommunen fandt ud af, hvordan familien levede.

Berit er et af de børn, som klinisk psykolog Conni Gregersen har mødt. I knap 17 år har hun arbejdet med de mest udsatte børn og unge i Grønland. Først som psykolog i hjemmestyret, hvor hun blandt andet havde kontakten til døgninstitutioner for anbragte børn og unge. Siden 2008 har hun haft selvstændig praksis i Nuuk.

Hun har et godt kendskab til alle døgninstitutioner og til de forhold, som anbragte børn lever under. Og hun kender mange af medarbejderne, som hun ofte underviser og coacher. I maj i år udkom hendes bog 'Livsmød – socialpædagogisk og psykoterapeutisk behandling af børn i Grønland.' Bogen forventes at blive fast læsestof på blandt andet pædagogseminarier. Noget af forklaringen på, at det står så slemt til, skal måske findes i den historiske udvikling, landet har gennemgået, mener Conni Gregersen.

Fra fanger til industri

Grønland har gennemgået en kolossal hurtig udvikling væk fra fangersamfundet til et fiskeri- og industrisamfund. Storfamilierne, hvor der var tradition for, at alle tog sig af hinanden, er væk. I dag står der ikke en bedstemor, en moster eller et andet familiemedlem klar til at tage over, når mor og far ikke selv kan passe barnet. Familiemedlemmerne bor ofte langt fra hinanden.

Den udvikling begyndte i 1960'erne. De unge forlod byggerne og søgte ind til byerne for at blive

fiskere og fabriksarbejdere frem for fangere. Der var økonomisk fremgang og let adgang til alkohol. – Som det er set i mange andre samfund, hvor hurtige og ikke altid selvvalgte forandringer præger menneskers liv, blev alkoholforbruget i Grønland vældig stort og medførte sociale problemer, fortæller Conni Gregersen.

For eksempel skyldes 20 procent af alle dødsfald unaturlige årsager. Blandt andet selvmord og drab. – I begyndelsen var de udsatte børn mindre skadede, blandt andet fordi mødre ikke drak så meget, og der var stadig familiemedlemmer at trække på. Derfor blev barnet ofte anbragt i en relativt sen alder, siger hun.

I dag er det anderledes. Nu er børnene ofte ret små, når de bliver anbragt. Og de er temmelig medtagede. De kan for eksempel have tidlige følelsesmæssige skader på grund af moderens alkoholmisbrug. Det kræver en meget intensiv og langvarig behandling at få børnene på ret køl igen.

– Det kræver dygtige fagpersoner, fastslår Conni Gregersen. ■

'Livsmød – socialpædagogisk og psykoterapeutisk behandling af børn i Grønland' af Conni Gregersen. Udgivet på forlaget milik. 228 sider. 299 kroner.

SAMVÆR Det er holdånd, det er dans og musik, når børnene og medarbejdere hygger sig med hinanden

blad – men Torben Alne peger altså også på bolig-manglen som noget af det, der skaber det store gennemtræk af pædagoger. Især i Nuuk, men også i de andre større byer er det umuligt at få en bolig.

Reglerne i Grønland er sådan, at når man har fået et job, stiller Selvstyret også en tjenestebolig til rådighed. Det er den eneste måde, man kan få en bolig på, medmindre man selv har økonomi til at købe et hus.

Det har skabt problemer: Selvstyret har vedtaget et generelt ansættelsesstop i alle offentlige institutioner, netop fordi man ikke kunne skaffe boliger.

Men selv om Selvstyret – takket være en stærk socialminister – har friholdt døgninstitutionsområdet, så man her kan søge om at få dispensation

for ansættelsestoppet, så er boligproblemet kæmpestort, fortæller Torben Alne.

– Det kan tage helt op til to år, før man får noget acceptabelt at bo i. Medarbejdere får derfor tilbudt en midlertidig bolig. Men forestil dig, at man for eksempel skal dele en lejlighed med fire andre. Eller forestil dig, at man skal bo på et værelse på institutionen, hvor man arbejder, mens man venter på en ledig, permanent bolig, siger Torben Alne.

– Det er der ingen voksne mennesker, der i længden har lyst til. Så mange af dem, vi for eksempel køber op fra Danmark – det er omkring 30 procent af alle pædagoger – bliver trætte af at vente på en bolig og tager tilbage igen. Og de grønlandske medarbejdere rejser også, når de ikke får en acceptabel bolig, fortæller han. ■

GRØNLAND

Bedre sent end aldrig

Godt der endelig sker noget for de udsatte børn. Det er også på høje tid, siger Pædagogernes fagforening i Grønland

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Foto: Tiina Itkonen

Flere gange har P.I.P. – pædagogernes fagforening i Grønland – truet det daværende grønlandske hjemmestyre med at gå til FN's menneskerettighedsdomstol, fordi nogle børn blev omsorgssvigtet. Og en enkelt gang indbragte fagforeningen en sag om omsorgssvigt for domstolene. Så formanden Kaaliina Skifte er godt tilfreds med, at Selvstyret nu med planen 'Tryk Barndom 2010' har besluttet at gøre noget ekstra for at forbedre forholdene for børn og unge, ikke mindst de udsatte.

– Vi har råbt op om de her problemer i mere end 20 år. Men bedre sent end aldrig. Vi er glade

for, at der nu sker noget på området, og at FN's Børnekonvention bliver taget alvorligt. Det er et stort skridt i den rigtige retning, siger Kaaliina Skifte.

Selvstyret har taget en del initiativer for at uddanne flere pædagoger. Blandt andet er der oprettet decentrale uddannelsessteder, og der bliver oprettet en ekstra klasse på pædagogseminariet. Kaaliina Skifte håber også, at der bliver oprettet en decentral uddannelse i Sydgrønland.

Men når det er sagt, så mener hun ikke, der burde være pædagogmangel i Grønland.

– Det er et spørgsmål om at fastholde dem, der bliver uddannet, inden for området. Men de forsvinder over i mere vellønnede job, for eksempel til skoleområdet, siger hun.

P.I.P. har lige fra starten deltaget i forarbejderne til planen 'Tryk Barndom 2010' og fortsætter også i de forskellige arbejdsgrupper.

– Vi vil gerne samarbejde på det sociale område for at finde de bedste løsninger. Det har vi altid sagt, vi gerne ville, siger Kaaliina Skifte. ■